

Salih Jalimam

**ŠEĆO TALIĆ - EDIN BUJAK: "GRADIŠKI AMANET
(HISTORIJAT GRADIŠĆA OD NAJSTARIJIH VREMENA DO
DANAS)"**

Gradišće, 2005.

Rukopis „Gradiški amanet (Historijat Gradišća od najstarijih vremena do danas)“ Šeće Talića i Edina Bujaka ima 169 paginiranih stranica i opremljen je naučnoistraživačkim aparatom koji broji 84 napomene. Uz tekst priloženo je više od stotinu fotografija, devet crteža (karte, znameniti objekti), 14 tabela i 26 dokumenata. Na osnovu uvida u popis literature očito je da je pisan prema svim raspoloživim podacima koje daje aktuelna historijska literatura, uz određene potvrde kroz historijske izvore.

Čitajući knjigu „Gradiški amanet (Historijat Gradišća od najstarijih vremena do danas)“, Šeće Talića i Edina Bujaka, barem donekle smo ohrabreni naporom koji su autori učinili da javnost upoznaju sa svojim rodnim mjestom, Gradišćem, i da ga predstave kroz duge i teške historijske procese od najstarijih vremena (prahistorije) do danas. Riječ je o, uvjetno, manjem mjestu o kojem su se prenosile usputne informacije, ili sticalo neko znanje kroz marginalne bilješke u nekim opširnijim studijama.

Ne treba zanemariti ni napor Saliha Talića, koji je skoro cijeli svoj istraživački život posvetio arheološkom, historijskom i etnografskom istraživanju Gradišća i njegove bliže i dalje okoline. To autorima ponuđenog rukopisa nije bio kompleks, nego obrnuto. Uz poštivanje rada drugih historičara, preduzeli su težak ali zahtjevan i nužan posao, da kroz jednu novu historijsku retrospektivnu obrade historijski razvoj Gradišća i okoline od prvih tragova čovjekove prisutnosti na ovim prostorima (prahistorija) do početka trećeg milenija.

Kada se pročita knjiga „Gradiški amanet“ postaje očito da su Šećo Talić i Edin Bujak uspjeli u svojoj nakani. Složili su na brižan

i temeljit način dugi historijski hod prostora i čovjeka, uz dužno i vrijedno poštovanje malobrojnih historijskih izvora i mišljenja u historijskoj literaturi, tako da se cijeli rukopis čita kao uzudljiv i drag historijski tekst. Autori su u svoje pisanje utkali i brojna druga *pomagala* historijskim dešavanjima na ovim prostorima, posebno tamo gdje im je zato nedostajalo bilo kakvih historijskih izvora (brojni običaji Gradišća i okoline, navike stanovništva, ali i opisi putopisaca koji su prolazili ovim krajem). Vrijedno je i to kao pomoć u tumačenju historijskih dešavanja, a posebno po činjenici da historičari ulaze u sebi slične prostore, kao što su historija književnosti, etnologija, arheologija i tsl.

U shematskom pregledu, knjiga „Gradiški amanet“ sačinjena je od slijedećih dijelova: 1. *Položaj i mahale Gradišća*; 2. *Nekoliko teza o položaju Gradišća*; 3. *Gradišće ili Gradište*; 4. *Uvod u gradiška gradinska naselja*; 5. *Gradišće u doba rimske vladavine*; 6. *Gradišće u vrijeme bosanske samostalnosti*; 7. *Gradišće u periodu turske vladavine*; 8. *Period Austro-Ugarske monarhije u Gradišću*; 9. *Gradišće u staroj Jugoslaviji*; 10. *Gradišće u Drugom svjetskom ratu*; 11. *Gradišće u okviru SFRJ*; 12. *Savremeno Gradišće*; 13. *Summary*; i *Literatura*.

Kada se pročita sve što je ponuđeno u ovoj knjizi, stiče se utisak koji se ne može izraziti jednom rečenicom niti smatrati meritornim u onom dijelu koji se traži od historičara. Ali, evidentno je da je trebalo puno toga učiniti kako bi se rukopis doveo u ovu formu u kojoj se sada čita kao knjiga.

Potrebno je na kraju reći i sud o ukupnom projektu „Gradiški amanet (Historijat Gradišća od najstarijih vremena do danas)“, autora Šeće Talića i Edina Bujaka, kao i njegovom doprinosu našim znanjima o prošlosti Gradišća i okoline od najstarijih vremena do danas. Treba reći da je riječ o zanimljivom, ponekad dragocjenom svjedočanstvu, vrijednim opisima čovjeka, ljudi i područja, koja bude sjetu, ponekad prijekor, ali u svakom dijelu tih opisa riječ je o jedinstvenom zanosu da se ostavi traga o prohujalim vremenima.

Fascinantni su sačuvani brojni primjeri zaboravljenih običaja, vrijedna je prava niska legendi, etnografskog, etnološkog materijala, toponima i toponomastike. Rijetko se jedan, uslovno nazvan, mali region tako oslikava i daje mu se život, slikaju se protekla vremena, i sve je to na tragu događajne historije.

Svakako, to treba dalje istraživati, interpretirati i svemu tome davati naučne okvire.

Preporučujući za čitanje knjigu Šeće Talića i Edina Bujaka „Gradiški amanet (Historijat Gradišća od najstarijih vremena do danas)“, nadamo se da će biti svjež i drag primjer konkretizacije jednog evidentnog napora da se slika prošlosti predstavi putem sigurnih potvrda. Isto tako, mišljenja smo da se ovim rukopisom otvara jedno zanemareno područje u okvirima historijskih nauka, da se zanimanje za složenost historijskih procesa ovim podstiče, te da historija, kao nauka o prošlosti, dobija pravi svoj lik i oblik.